

І. М. КРЕПЧУК,
аспірантка,

Національна академія статистики, обліку та аудиту

Аналіз інвестиційної привабливості регіону на прикладі Вінницької області

Статтю присвячено питанням залучення іноземних інвестицій у регіон, на прикладі Вінницької області. Проаналізовано наукові підходи до тлумачення сутності поняття "інвестиційна привабливість" та фактори, що впливають на інвестиційну привабливість регіону. Проведено статистичний аналіз показників, що характеризують інвестиційну привабливість Вінницької області.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна привабливість, Вінницька область, прями іноземні інвестиції, країни-інвестори.

Актуальність теми. Міжнародна співпраця із зарубіжними партнерами та залучення іноземних інвестицій – це один із основних факторів, що визначають напрями та пріоритети міжнародної економічної діяльності регіону, форми його участі в глобальних інтеграційних процесах. Іноземні інвестиції відіграють важливу роль в економіці будь-якого підприємства і країни в цілому, оскільки вони є основою для систематичного оновлення й збільшення виробничого капіталу, активізації інноваційної діяльності на підприємствах, структурної перебудови економіки й збалансованого розвитку всіх її галузей. Іноземні інвестиції сприяють оновленню видів продукції (робіт, послуг), підвищення якості та вдосконалення дизайну товарів, використання нових видів матеріалів, енергозбереження тощо.

Отже, інвестиції в економіку регіонів на сьогодні виступають одним з основних джерел економічного розвитку. Саме тому особливої актуальності набуває аналіз динаміки інвестицій та оцінювання інвестиційних перспектив конкретних регіонів.

Метою дослідження є аналіз інвестиційної привабливості регіону на прикладі Вінницької області.

Аналіз останніх публікацій. Оцінюванню інвестиційної привабливості регіонів присвятили свої наукові праці такі відомі вітчизняні та зарубіжні вчені: І. Бланк [1], С. Буткевич, Н. Гапак, В. Гомельська, Т. Васильєва, Н. Винниченко, Л. Гриценко, А. Данилов, В. Захожай і М. Кіт [2], Н. Макарій [3], Я. Задорожна, Л. Дядечко [4], Т. Кулінич [5], В. Кузьменко, О. Онищенко, В. Стеченко, І. Хмарська, Т. Чернявська та інші. Вони зробили вагомий внесок у розвиток теоретичних основ оцінювання інвестиційної привабливості регіонів в цілому, конкретних об'єктів інвестування, визначили вплив низки факторів на формування інвестиційного потенціалу регіону, забезпечення умов його збереження та нарощування. Особливе значення у дослідженнях вітчизняних й зарубіжних учених має розроблення методології комплексного статистичного оцінювання та аналізу досягнутих результатів розвитку регіональної економіки.

Але питання інвестиційної привабливості регіонів залишаються актуальними насамперед через вагому роль іноземних інвестицій для модернізації економіки регіонів. Оцінювання інвестиційної привабливості регіонів є найважливішим аспектом для прийняття будь-якого інвестиційного рішення, оскільки від його результатів залежать інвестиційні перспективи як для інвестора, так і для економіки регіону і країни в цілому.

Вклад основного матеріалу. Термін "інвестиційна привабливість регіонів" є одним з найбільш використовуваних термінів при оцінюванні інвестиційних перспектив регіонів.

Існують різні підходи до тлумачення поняття "інвестиційна привабливість". Так, Н. Макарій вбачає в ній справедливу кількісну і якісну характеристику зовнішнього і внутрішнього середовища об'єкта потенційно можливого інвестування [3]. На думку Я. Задорожної і Л. Дяченка, інвестиційна привабливість – це не тільки фінансово-економічний показник, а й модель кількісних і якісних показників – оцінок зовнішнього

середовища (політичного, економічного, соціального правового) і внутрішнього позиціонування об'єкта у зовнішньому середовищі, оцінка його фінансово-технічного потенціалу, що дає змогу варіювати кінцевий результат [4]. Т. Кулінич вважає, що інвестиційна привабливість – це характеристика доцільності щодо інвестування в термінах здійснення інвестиційної діяльності з максимальним ефектом за мінімальних витрат [5]. В. Захожай та М. Кіт поділяють думку про те, що інвестиційна привабливість є узагальнюючою характеристикою окремих напрямів і об'єктів з позиції конкретного інвестора [2].

На основі проведеного аналізу інвестиційну привабливість регіонів можна розглядати як узагальнюючу характеристику регіонів з точки зору ефективності здійснення в них інвестиційних вкладень.

Інвестиційна привабливість регіону, як відомо, формується під впливом двох груп факторів. Це фактори загальнонаціонального та місцевого значення. До останніх належать: рівень економічного розвитку регіону; демографічні тенденції в регіоні; щільність транспортних мереж та розвиток комунікацій у регіоні; інвестиційна інфраструктура, місцеві податки та ефективність інвестицій у регіоні; вартість і кваліфікація робочої сили у регіоні; соціальна інфраструктура регіону; науково-технічний потенціал регіону; вигідне географічне розташування регіону; наявність природних ресурсів у регіоні; природнокліматичний фактор; розвинута інфраструктура та ринок збуту продукції; перспективи експансії в майбутньому на інші ринки.

Вінницьку область обрано для дослідження інвестиційної привабливості регіону, оскільки її можна вважати однією з “репрезентативних” областей України з погляду на згадані вище фактори місцевого значення. Так, Вінницька область¹ розташована в центральному регіоні України на перетині важливих географічних шляхів, має зручне транспортне сполучення завдяки наявності гілки Південно-Західної залізниці України і автомобільних шосейних доріг загальнодержавного значення Київ – Умань – Одеса, Київ – Хмельницький – Львів – Чоп, Київ – Бердичів – Могилів-Подільський, які проходять через її територію краю і є частиною загальноєвроазійської транспортної мережі. Область має помірно-континентальний клімат, сприятливий для розвитку сільського господарства та агропромислового комплексу. За чисельністю населення (приблизно 1600 млн чол. у 2014 році²) Вінницька область посідає 10-те місце серед регіонів України, уступаючи лише Донецькій, Дніпропетровській, м. Києву, Харківській, Львівській, Одеській, Луганській, Запорізькій, Київській областям. Таким чином, Вінницька область є найбільш чисельною за населенням областю Центральної України. Вінницька область має вагомий природно-ресурсний потенціал, який у більшості представлений нерудними корисними копалинами, а також паливними ресурсами та джерелами мінеральних вод.

Зусилля місцевої влади Вінницької області останнім часом спрямовані на посилення соціально-економічних факторів інноваційної привабливості: подальше нарощування обсягів промислового виробництва; створення додаткових робочих місць; розроблення цільових комплексних програм; розширення ринків збуту промислової продукції підприємств Вінниччини; підвищення конкурентоздатності підприємств, збільшення питомої ваги наукоємної продукції, її сертифікацію на рівні світових стандартів; самозабезпеченість регіону електричною енергією, ефективне використання водних ресурсів.³

Крім того, для підвищення інвестиційної привабливості Вінницької області Державним агентством з інвестицій та Управлінням національними проектами України у співпраці з Вінницькою обласною державною адміністрацією було створено “Інвестиційний паспорт Вінницької області”. Він містить якісну, актуальну та вичерпну інформацію про конкурентні переваги, інвестиційні можливості області, а також

¹ Дані про Вінницьку область взято із сайту Експоцентру Вінницької торгово-промислової палати: http://www.vininvest.gov.ua/ukr/aktiv/economy_prom.html

² Дані про чисельність населення України взято із сайту <http://www.statdata.ru/ukraine-naselenie-oblastei>

³ Дані взято із сайту Експоцентру Вінницької торгово-промислової палати: http://www.vininvest.gov.ua/ukr/aktiv/economy_prom.html

спрямований на розкриття і реалізацію її інвестиційного потенціалу. Інвестиційний паспорт є не тільки джерелом інформації для бізнесу, а й ефективним інструментом для налагодження ділових контактів з потенційними інвесторами.⁴

Статистичний аналіз інвестиційної привабливості Вінницької області.
Аналіз виконано за показниками обсягу прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у Вінницьку область, структури ПІІ за основними країнами-інвесторами, структури ПІІ за видами економічної діяльності.

Обсяг прямих іноземних інвестицій (ПІІ) (акціонерного капіталу), внесених в економіку Вінницької області з початку інвестування⁵, станом на 31 грудня 2014 р. склав 250,9 млн дол.⁶, та на душу населення – 156,1 дол.

У 2014 р. в економіку області іноземними інвесторами вкладено 28,4 млн дол. ПІІ. Зменшення ПІІ, порівняно з попереднім роком, становить 86,9 млн дол. (у т. ч. внаслідок курсової різниці – 85,1 млн дол.).

Інвестиції надійшли у Вінницьку область із 48 країн світу. З країн ЄС із початку інвестування надійшло 219,3 млн дол. інвестицій (87,4% загального обсягу акціонерного капіталу), з інших країн світу – 31,6 млн дол. (12,6%). До п'ятірки основних країн-інвесторів, на які припадає 65,2% загального обсягу ПІІ, входять: Кіпр – 60,9 млн дол., Австрія – 40,3 млн дол., Франція – 30,6 млн дол., Німеччина – 17,8 млн дол., Польща – 14,0 млн дол. Структуру ПІІ у Вінницьку область за країнами походження ПІІ показано на рис. 1.

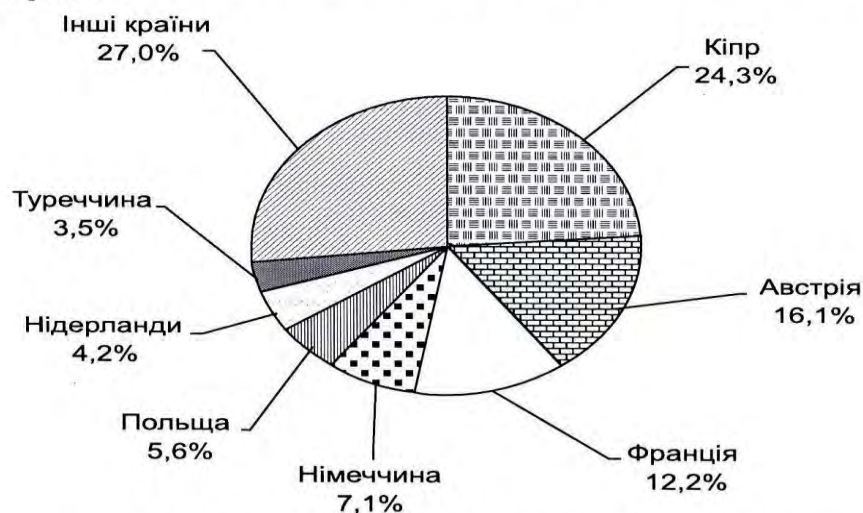

Рис. 1. Структура прямих іноземних інвестицій у Вінницьку область за основними країнами-інвесторами, станом на 31.12.2014 р.

Джерело: побудовано за даними Головного управління статистики у Вінницькій області

На підприємствах промисловості зосереджено 150,3 млн дол. (59,9%) загального обсягу ПІІ у Вінницьку область, у т. ч. переробної промисловості – 124,3 млн дол. (82,7%), та добувної промисловості і розроблення кар'єрів – 24,9 млн дол. (16,6%).

Серед галузей переробної промисловості найбільші обсяги ПІІ надійшли у виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів – 64,2 млн дол., виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічну діяльність – 30,5 млн дол., виробництво хімічних речовин і хімічної продукції – 16,5 млн дол.

На підприємства сільського, лісового та рибного господарства надійшло 31,2 млн дол. ПІІ.

⁴ Інформацію про "Інвестиційний паспорт Вінницької області" взято із сайту <http://i-vin.info/news/vinnytska-oblast-otrymala-pasport-3466>

⁵ Статистичні спостереження прямих іноземних інвестицій здійснюються в Україні починаючи з 1994 року.

⁶ Тут і далі – долари США.

Серед інших видів діяльності, на які у сукупності припадає третина (33,6%) ПІІ у Вінницьку область, значні обсяги ПІІ надійшли в організації з адміністративного та допоміжного обслуговування (14,8 млн дол., або 5,9% загального обсягу ПІІ), а також в організації оптової та роздрібною торгівлі; ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів (6,8 млн дол., або 2,7%). Структуру ПІІ у Вінницьку область за видами економічної діяльності показано на рис. 2.

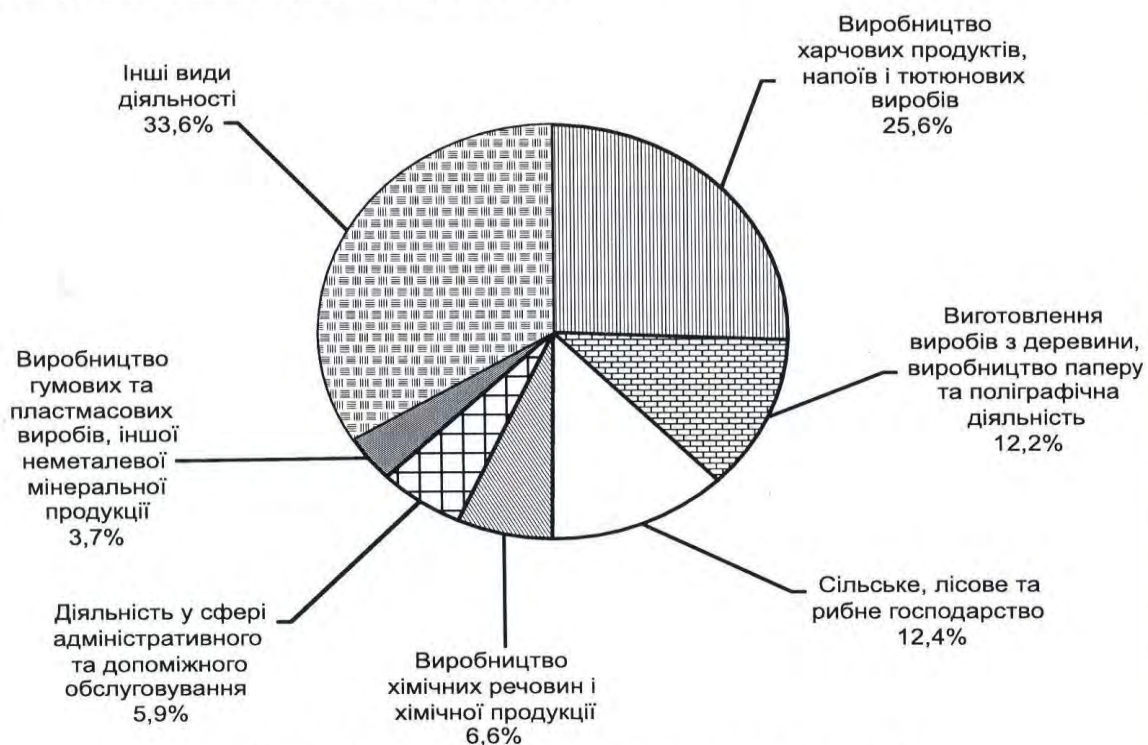

Рис. 2. Структура прямих іноземних інвестицій у Вінницьку область за видами економічної діяльності, станом на 31.12.2014 р.

Джерело: побудовано за даними Головного управління статистики у Вінницькій області

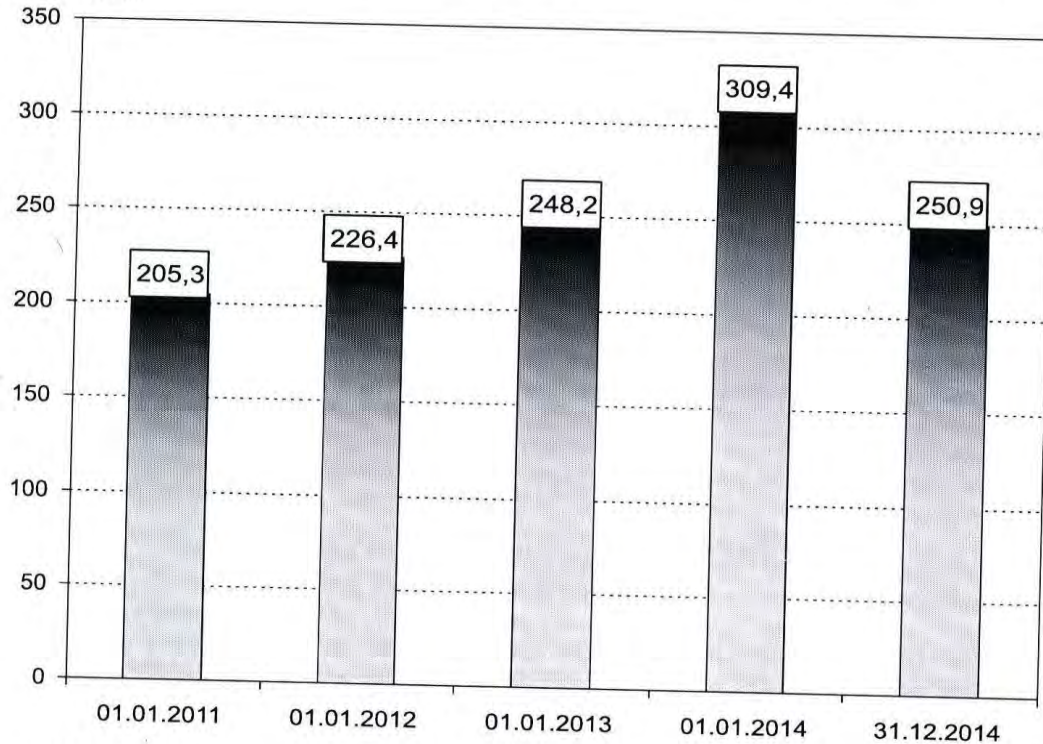
Що стосується географічної структури ПІІ усередині Вінницької області, то оскільки інвестиційна привабливість міст та районів залежить насамперед від таких факторів як наявність ринкової та фінансової інфраструктури, людські ресурси та кваліфікована робоча сила, взаємодія активного підприємництва та влади, цілком логічним є те, що іноземні інвестори віддають перевагу розміщенню своїх капіталів на підприємствах м. Вінниці – 123,8 млн дол. (або 49,3% сукупних ПІІ в область). Значні обсяги ПІІ також зосереджено у Козятинському районі – 30,5 млн дол. (12,1%), Немирівському – 14,6 млн дол. (5,8%) та Тульчинському – 11,7 млн дол. (4,7%).

Що стосується динаміки іноземного інвестування на Вінниччині, то, як свідчать дані рис. 3, стабільний приріст ПІІ спостерігався до початку 2014 р., що було наслідком поживлення економіки та появи позитивних тенденцій у відродженні виробництва в той період.

Відображена на рис. 3 тенденція є цілком логічною зважаючи на те, що інвестор приймає рішення про вкладання коштів лише тоді, коли для цього є найприйнятніші умови. Але у Вінницькій області, як і в цілому в Україні, умови інвестування останнім часом погіршилися передусім через дію несприятливих факторів загальнонаціонального значення. При цьому головним фактором є те, що Україна останнім часом перебуває у стані війни, і ніхто з іноземних інвесторів не може точно знати, коли і де саме припиняться військові дії. Іншими суттєвими загальнонаціональними факторами, які негативно вплинули на інвестиційний клімат в нещодавній період і зумовили високий

ризик іноземного інвестування в українські підприємства, економічна й політична нестабільність, різка девальвація національної валюти та пов'язані з нею інфляційні очікування. І, нарешті, можна припустити, що дію вищезазначених факторів посилюють ті фактори, які за інших рівних умов роками стримують інвестиційну привабливість України: зтяжний і непослідовний характер ринкового реформування економіки, недосконала правова, фінансово-кредитна і податкова система, відсутність ринку землі.

млн дол. США

■ Обсяги прямих іноземних інвестицій, нарастаючим підсумком з початку інвестування

Рис. 3. Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) у Вінницьку область

Джерело: побудовано за даними Головного управління статистики у Вінницькій області

Висновки. Аналіз показників обсягу прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у Вінницьку область, структури ПІІ за основними країнами-інвесторами, структури ПІІ за видами економічної діяльності свідчить, що Вінницька область є доволі привабливим регіоном для іноземних інвесторів. ПІІ у Вінницьку область характеризуються диверсифікованістю як за країнами походження ПІІ, так і за видами економічної діяльності, в які спрямовуються ПІІ. Найбільш інвестиційно привабливими виробничими секторами Вінницької області є харчова промисловість та сільське господарство, на які наприкінці 2014 року у сукупності припадало 38% ПІІ. Проте інвестиційна привабливість Вінницької області після 2014 року зменшилась через погіршення загальнонаціональних факторів, що формують інвестиційний клімат.

Список використаних джерел

1. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент : [учебный курс] / И. А. Бланк. – К. : Эльга-Н, Ника-Центр, 2001. – 448 с.
2. Захожай В. Статистика інвестиційної діяльності [Електронний ресурс] / В. Захожай, М. Кіт. – Режим доступу : <http://personal.in.ua>
3. Макарій Н. Оцінка інвестиційної привабливості українських підприємств / Н. Макарій // Економіст. – 2001. – № 10. – С. 52–61.

4. Задорожна Я. Є. Підвищення інвестиційної привабливості підприємництва як напрямок залучення інвестиційних ресурсів / Я. Є. Задорожна, Л. П. Дядечко // Інвестиції: практика та досвід. – 2007. – № 2. – С. 32–35.
5. Кулініч Т. В. Оцінювання та регулювання інвестиційної привабливості виробничо-господарських структур : Автореф. дис... канд. екон. наук : 08.02.03 [Електронний ресурс] / Т. В. Кулініч ; Нац. ун-т “Львів. Політехніка”. – Львів, 2004. – 20 с.

И. Н. КРЕПЧУК,
аспирантка,

Национальная академия статистики, учета и аудита

Анализ инвестиционной привлекательности региона на примере Винницкой области

Статья посвящена вопросам привлечения иностранных инвестиций в регион, на примере Винницкой области. Проанализированы научные подходы к толкованию сущности понятия «инвестиционная привлекательность» и факторы, влияющие на инвестиционную привлекательность региона. Проведен статистический анализ показателей, характеризующих инвестиционную привлекательность Винницкой области.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная привлекательность, Винницкая область, прямые иностранные инвестиции, страны-инвесторы.

I. M. KREPCHUK,
post-graduate student,

National Academy of Statistics, Accounting and Audit

Analysis of Investment Attractiveness: The Case of Vinnytsya Region

The objective of the study is to analyze investment attractiveness of a region, by case of Vinnytsya region. A brief review of theoretical approaches to interpretation of the notion “investment attractiveness” is made, which allows for considering investment attractiveness as an aggregated measure of regions in the investment performance context. The two groups of factors (national and local) for the investment attractiveness of a region are highlighted. The characteristics of Vinnytsya region are given to illustrate that the region, with favorable local factors for investment attractiveness in place, can be representative one for the investment attractiveness analysis.

A statistical analysis of the investment attractiveness of Vinnytsya region is made by indicators of foreign direct investment (FDI) amount, FDI structure by investing country, and FDI structure by economic activity. The analysis shows that the investment attractiveness of this region is essentially high, as the region features diversified FDI regarding FDI by investing country and FDI by economic activity, with the most attractive production sectors being foods and beverages and agriculture, accounting in total, at the end of 2014, for 38% of FDI. The FDI amount in the region was being steadily up from 2011 till January 2014, but fell in 2014. The conclusion is made that in view of FDI fall after 2014, the investment attractiveness of this region worsened largely due to unfavorable national factors, of which the strongest one was economic and political instability (warfare in the East of Ukraine).

Keywords: investment, investment attractiveness, Vinnytsya region, direct foreign investment, investing country.